

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОХІДНИХ ГРУП ОУН (Б) У КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ В 1941–1942 роках

У статті проаналізовано діяльність похідних груп Організації Українських Націоналістів під проводом Бандери (ОУН (Б)), які у червні 1941 р. розпочали рух на Східну Україну з метою поширення національно-державної ідеї та творення власних політичних структур для боротьби з окупантами. Простежено взаємовідносини учасників похідних груп із місцевим населенням та суспільно-політичні умови, в яких діяли українські підпільники. Визначено, що учасникам Південної похідної групи вдалося закріпитися на території Поділля (Вінницька та Кам'янець-Подільська області), створити власну місцеву мережу ОУН. Показано, як оунівці скликали патріотичні зібрання, намагалися впроваджувати громадське самоврядування у містечках, а у селах – народні віча, на яких обиралися сільський голова та міліція. Така організаційно-просвітницька діяльність стала ядром для подальшого функціонування відділів Української Повстанської Армії (УПА).

Ключові слова: похідні групи, ОУН (Б), обласний провід, окружний провід, пропагандистська діяльність.

Постановка проблеми та її актуальність. Період Другої світової війни для України був вкрай важким, оскільки остання розглядалася агресорами як елемент геополітики двох наддержав – Німеччини та Радянського Союзу, яким намагалися протистояти структури ОУН та Української Повстанської Армії. Водночас у сучасній історіографії недостатньо актуалізовано проблему діяльності похідних груп ОУН (Б) на території Поділля, які заклали основу для розгортання подальшої боротьби відділів УПА.

Стан дослідження проблеми. Першими інтерпретаторами та популяризаторами вказаної проблеми були безпосередні учасники українського визвольного руху

Соловей Віталій Олександрович, магістр історії, аспірант Центру досліджень українсько-польських відносин, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, м.Львів.

© Соловей В.О., 2016

М. Климишин [9], З. Матла [10], М. Сидор-Чарторійський [19], Л. Шанковський [20]. Певний вклад у з'ясування характеру та наслідків діяльності похідних груп ОУН (Б) зробили сучасні історики Н. Мизак [11], А. Русначенко [15], В. Сергійчук [16], П. Хобот [18]. При написанні статті критично використано документи ОУН та силових структур УРСР, які зберігаються в Галузевому державному архіві Служби безпеки України [5; 6], Архіві Управління Служби безпеки України у Хмельницькій області [1; 2; 3] та Державному архіві Хмельницької області [7].

Метою статті є аналіз діяльності похідних груп ОУН (Б), учасники яких, рухаючись теренами Поділля в липні 1941 р., налагоджували місцеве самоврядування, займалися пропагандистською та культурною діяльністю, створювали місцеві осередки ОУН. У статті насамперед звернуто увагу на діяльність Південної похідної групи у Кам'янець-Подільській області.

Вклад основного матеріалу. На думку багатьох дослідників, похідні групи ОУН бандерівського спрямування починають формуватися з осені 1939 р. Після того як Радянський Союз приєднав західноукраїнські землі, оунівці всіляко намагалися встановити зв'язки з опозиційно налаштованими до влади громадянами, колишніми учасниками Української революції 1917–1921 рр. Водночас створювалися спеціальні законспіровані структури ОУН (Б), головне завдання яких полягало у збиранні якомога більшої інформації про соціально-економічне становище та суспільно-політичне життя населення УРСР.

Організацією похідних груп займався Підготовчий штаб (Р. Шухевич, В. Кук, З. Матла, М. Павлишин, М. Лемик-Сенишин та ін.), який сформовано у Кракові. Його головне завдання полягало у тому, щоб якнайкраще ідейно та матеріально-технічно підготувати учасників похідних груп. Проводилися заняття не тільки із військового вишколу, але і з вивчення соціального середовища – настрою, життя та побуту населення Східного регіону

України. Зокрема Т. Семчишин вимагав від учасників знання інструкції «Про діяльність ОУН під час війни» і особисто перевіряв засвоєну інформацію [18, с. 157, 159]. Підготовча робота включала також вишколи, які проводили відділи штабу, – організаційний, військовий, виховний, служба безпеки та ін. [10, с. 4].

Діяльність похідних груп повинна була розпочатися з моменту нападу Німеччини на Радянський Союз і діяти від імені проголошеного ОУН (Б) у Львові 30 червня 1941 р. «Акта відновлення Української Держави» [5, арк. 80 зв.]. У ті ж дні розпочато формування чотирьох похідних груп ОУН (Б). Перша група – «Північ» (складалася з 21 рою, очолював групу Д. Мирон) проходила через Ковель – Луцьк – Рівне – Житомир – Київ. Друга група – «Центр» (складалася з 18 роїв з М. Лемиком) мала просуватися через Львів – Тернопіль – Проскурів – Вінницю – Фастів – Київ – Полтаву на Харків. Третя група – «Південь» (складалася з 14 роїв на чолі із З. Матлою та Т. Семчишиним) рухалася через Дрогобич – Стрий – Проскурів – Вінницю – Дніпропетровськ і далі на Донбас, Крим і Одесу. Саме ця група мала стати основою для організації підпільної діяльності на південному сході та півдні України. І, нарешті, четверта група мала рухатися із території Румунії разом із батальйоном «Роланд» територією України із Румунії [14, с. 119].

Захоплений радянськими спецслужбами в 1944 р. керівник Штабу Південної похідної групи ОУН (Б) Т. Семчишин – «Річка» головні завдання похідних груп виклав так: «Захопити всі керівні пости місцевих органів самоуправління окупованої України, а також Дону і Краснодарського краю в свої руки, або поставити на чолі останніх підібраних нами ворожих до радянської влади осіб; Створити на вказаній вище території потужні націоналістичні організації, для чого слід було зайнятися масовим вербуванням до лав ОУН націоналістично налаштованих радянських громадян; Серед населення

окупованих областей України проводити активну анти-радянську агітацію. Все це зводилося фактично до одного головного завдання – показати німецькій владі, що населення окупованих областей України, начебто, цілковито підтримує організацію українських націоналістів і створений нею уряд, і змусити Німеччину визнати Львівський уряд законним представником українського народу, у противному випадку через масові оунівські організації продовжити активну націоналістичну діяльність, спрямовану на досягнення цілі» [5, арк. 80 зв.].

Південна похідна група вирушила на схід 30 червня 1941 р. Перехід кордону відбувався через прикордонну річку Сян, здебільшого вночі, протягом тижня [18, с. 160]. Маршрут мав пролягати через міста Самбір, Стрий, Рогатин, Золочів, Тернопіль до Проскурова [10, с. 9]. 8 липня 1941 р. Південна похідна група знаходилася в с. Добрянах, неподалік Стрия, в кількості 286 осіб, оформлених в 29 похідних рої. Кожен рій об'єднував по 10–12 осіб [17, с. 217]. Далі рух відбувався через Рогатин до Тернополя, куди перші рої прибули близько 11 липня [16, с. 44]. Згодом у місті Т. Семчишин провів реорганізацію групи, яку перегруповано в рої М. Козака, С. Куцика, Ю. Кручового, С. Васечки, М. Сидора [16, с. 47]. Далі шлях націоналістів пролягав через Підволочиськ – Волочиськ до Проскурова.

17 липня Південна група біля Підволочиська перейшла історичний кордон – р. Збруч. Учасниця походу згодом поділилася своїми спогадами про життя населення, яке сповна на собі відчуло політику радянської, а згодом німецької адміністрації: «Їдемо далі кінсьми, люде нас вітають щиро. З початку здержано, беруть нас за німців, що вмюють говорити по-українськи, і звідси та здержаність і холодність. Та коли переконуються, що ми такі самі українці, як і вони, то гостинності й щирості нема меж» [17, с. 239]. Приблизно 19 липня 1941 р. похідна група підійшла до Проскурова [16, с. 48], де її учасники

розташувалися в кількох хатах на вулиці О. Пушкіна. Оскільки в місті було багато гітлерівців, підпільникам потрібно було діяти дуже обережно, пояснюючи людям мету свого приходу [19, с. 141]. Після одноденного відпочинку рої мали вирушити у напрямку до Вінниці двома різними шляхами. Дістатися до місця збору треба було до 24 липня [16, с. 45-46]. Перша похідна група рухалася за напрямком Проскурів – Дерезня – Кальна Дерезня – Згарок – Волковинці – Гришки – Луки Барські – Бальковці – Людовка – Пултовці – Вінниця. Друга група вирушила за маршрутом: Проскурів – Меджибож – Летичів – Вербка – Дяковці – Селище – Зарванці – Вінниця [16, с. 49].

Окремі рої груп були зашифровані певними літерами: А, Г, К, С, Л. Нагадаємо, що внаслідок реорганізації роїв, яка проходила в Тернополі, кожен з них мав свій шифр, наприклад, М. Козака (К 1), С. Куцика (С 1), Ю. Кручового (Г 2), С. Васечки (К 3), М. Сидора (А 1). Існували у складі Південної похідної групи і три суто жіночі рої у складі А. Регей (Г 14), І. Левицької або Г. Максимець (Г 13) та О. Патроник (Г 2) [18, с. 162].

Поступово розгорталася структура Південної похідної групи. На допитах НКВС про неї розповів уже згаданий Т. Семчишин: «Кожна похідна група, згідно з інструкцією Проводу, мала: провідника, штаб групи і секретаря-машиністку. Штаб групи складався з чотирьох осіб: Помічника Проповідника групи з усіх питань, що стосувалися діяльності групи, – «трасовий»; Персонального референта, який завідував розстановкою оунівських кадрів і призначенням ройових; Референта зв'язку – відповідав за стан зв'язку штабу групи з роями й іншими похідними групами; Господарського референта – займався забезпеченням штабу групи продуктами харчування й грошовими засобами. Периферію похідних груп складали рої, які мали від 5 до 12 оунівців кожен, таких роїв в похідній групі до моменту її виходу було 15-16, загальною кількістю до 200 чоловік» [5, арк. 81].

Територіально будова ОУН (Б) складалася зі станиці. 25–35 станиць формували район, який одночасно був адміністративним районом. Округ (надрайон) охоплював 3–5 районів, 10–15 округів складали область. 7–10 областей формували край, який підлягав провідникові. Кожну організаційну одиницю очолював провідник, який звітував по вертикалі вгору [15, с. 22].

Для системи безпеки і кращої конспірації існувала система паролів. Загальний пароль для всіх похідних груп звучав так: запитання – «Куди Бог провадить?», відповідь – «Там де стовпи небо підпирають» [9, с. 319]. Кожна Похідна група мала свій власний пароль зв'язку. Наприклад, для роїв Південної похідної групи зі штабом групи: запитання – «Як Ваша слава?», відповідь – «Козацька кривава» [18, с. 163]. Вивчалися таємні інструкції та шифрування: «Шифри, числові й значкові, забрали багато часу на їх вивчення; шифрові ключі були до тої степені комбіновані й трудні, що ніколи ворог не міг їх від шифрувати» [19, с. 102], – згадував учасник тих подій М. Сидор-Чарторийський. Завдяки комбінаціям паролей, позначок та шифрів вдавалося залишати інформацію руху групам, які йшли позаду. Члени рою мали з собою крейду чи олівець певного кольору і на підступах до міста мали робити умовні позначення на стінах будинків, парканах, дорожніх знаках, мостах, стовпах тощо. Зокрема Південна похідна група іменувалася літерою «Г» [5, арк. 82 зв.]. Кожен рій вказував дану літеру, номер рою та маршруту, за яким прямує. Місце зупинки (дислокації) позначалося буквою, номером і стрілкою, спрямованою донизу [6, арк. 50 зв.]. Групи мали теж свої окремі розпізнавальні кольори, зокрема Південна – чорну розпізнавальну стрічку, яка мала бути непомітно вшитою на грудях, шапці чи ремені підпільника [10, с. 7].

У референта зв'язку Південної похідної групи були у підпорядкуванні 10 велосипедистів, які підтримували зв'язок між групою та роями [6, арк. 50 зв.]. Рух відбувався

здебільшого велосипедами та підводами, оскільки так легше було подолати великі простори. «Сотні кілометрів треба було пройти, або проїхати підводами по українських степах і при тому перенести, або перевезти харчі, самостійницьку літературу, зброю, амуніцію», – відзначав військовий історик діаспори Л. Шанковський [20, с. 10]. Майже в кожному селі організовувалися спільні збори громадян, на яких виступали досвідчені оратори з Галичини [10, с. 11].

Згодом на допиті радянських спецслужб військовий референт Південної похідної групи ОУН (Б) М. Павлишин – «Лісовський» зізнався: заданий маршрут його групи було поділено на шість розподільчих ділянок, в яких залишалися діяти учасники походу: «1. Біля міста Стрий, звідки в міста Станіслав, Дрогобич, Львів направлено 15 чоловік оунівців; 2. У місто Тернопіль, де залишено декілька оунівців, кількості не пам'ятаю; 3. У місті Проскурові, в Кам'янець-Подільський направлено 1 рій, на Одесу – 1 рій і в Проскурові залишено 1 рій; 4. У місті Вінниця, звідки 2–3 оунівця пішли на Одесу і Житомир, 1 рій залишено у Вінниці...» [6, арк. 52 зв.-53].

Підтвердженням цих слів свідчить документ, в якому вказано, що в Проскурові від Третьої групи відділився рій К 1, який через Скалат попрямував на південь – Кам'янець-Подільський, до місця розташування обласного проводу ОУН (Б) [16, с. 48]. В Проскурові залишився рій з братами Михайлом і Олександром Петриками [15, с. 24].

Члени похідних груп, переходячи Збруч, скрізь на зборах «проголошували українську державність», творили органи місцевої влади, міліцію в Житомирській, Київській, Вінницькій, Кам'янець-Подільській областях. Наприклад, станом на 19 липня 1941 р. в Кам'янці-Подільському вже існувала обласна ексекутива ОУН (Б) [15, с. 25]. Тому не дивно, що рій К 1, який очолював Козак Микола, прибув до Кам'янця-Подільського 21 липня і зустрів представників ОУН [16, с. 65]. 29 липня 1941 р. її членам вдалося

провести засідання Кам'янець-Подільської обласної ексекутиви ОУН, на засіданні якої було зазначено, що нацисти заборонили їм займатися пропагандою: друкувати націоналістичні гасла, видавати обласну газету. Стверджено, що головне завдання гітлерівців – зібрати хліб з полів. Позитивно німецька влада поставилася лише до створення за участі місцевих українці міліції у Кам'янець-Подільській області і облаштування обласної управи. Обласну ексекутивну ОУН (Б) в Кам'янець-Подільській області очолив провідник Микола Козак. До обласної управи ввійшли: Козак Микола, Притуляк Денис, Лисяк Олег, Охримович Теодозій, Фриз Микола, Голуб'як Остап, Лотоцький Богдан, Цуприк Богдан, Побережник Михайло, Біланюк Володимир, Сваричевський Лев. Новосформована міліція складалася з обласного коменданта – Зброжика Володимира, його заступника – Карасевича, секретаря – Роснецького Кліма, персонального і муштрового референта – Щегрина Якова [16, с. 53-54].

30 липня відбулося ще одне засідання Кам'янець-Подільської обласної ексекутиви ОУН, на якому було подано звіт щодо співпраці з німецькою владою. Виявилось, що гітлерівці не хочуть співпрацювати з бандерівцями, сприймаючи їх як просту робочу силу, завдання якої – працювати, а не політикувати. Тому на засіданні було вирішено поширювати свій вплив на всі райони Кам'янець-Подільської області; з німцями діяти обережно і вступати у переговори тільки тоді, коли будуть результати роботи. На другому поверсі обласного адмін.-будинку члени ексекутиви зайняли три кімнати, де напівлегально проводили реєстрацію симпатиків ОУН (Б), кординували роботу з районним активом (для кожного району заведено зошит та течку для звітів) [17, с. 313]. Водночас наказано перегрупувати рої в інші райони області – рій з Сатанова до Чорного Острову, рій з Чемеровець до Городка. Таким чином на кінець липня 1941 р. в області працювало 63 члени ОУН бандерівського крила [15, с. 25-26].

ОУН намагалася організувати національно-культурне життя і у менших містах області, зокрема у Летичеві, що неподалік Проскурова, було організовано районний та окружний осередки ОУН (Б). Ймовірно, що учасники похідної групи були у місті з липня 1941 р. За свідченням учасника тих подій В. Вовкодава, у с. Сахни Летичівського району прибули члени ОУН В. Зубенко – «Холодний» та Казпрук, котрі почали налагоджувати громадське життя села. В. Зубенко (справжнє ім'я Василь Шиманський), окружний провідник ОУН Летичівської округи, працював легально в Летичеві під прізвиськом Зубенко секретарем сільської управи і як урядовець РАЦС при Гебітскомісаріаті. В 1942 р. важко захворів на тиф, а з осені 1942 р. перейшов у підпілля. В Летичівському районі, у містечках і селах Вовковинці, Козачки, Меджибожі, Лисогірці було обрано старосту села, міліцію тощо. Після проведення місцевих зборів та облаштування життя бандерівці перейшли до пропагандивних методів боротьби. Зокрема, займалися друком пропагандивно-освітніх листівок. Головним осередком роботи оунівців була тютюнова фабрика, котра забезпечувала цигарками німецьку армію. Керував нею Іван Козаченко, саме за його сприяння туди влаштувалися місцеві підпільники В. Мазур, Я. Заверуха, І. Ходко. Працівники фабрики мали спеціальні «аусвайси» (дозволи) і могли безперешкодно пресуватися Кам'янець-Подільською та Вінницькою областями, поширюючи листівки в Деражнянському, Проскурівському, Летичівському, Ярмолинецькому районах Кам'янець-Подільської області. І. Очківський, В. Зубенко та О. Матвіїва видавали людям фальшиві документи та «аусвайси», таємно перевозили зброю та вибухівку, забезпечували продуктами харчування. Лінія зв'язку Летичівської сітки ОУН (Б) проходила по лінії: провідник Летичівського надрайонного проводу «Холодний», працівник освіти Ніненко та обласний провідник по Кам'янець-Подільській області М. Козак – «Смок» [4, с. 9-22].

Кам'янець-Подільський окружний провід ОУН (Б) зосереджувався неподалік Кам'янця-Подільського в селі Кадиївці Оринінського району. Туди восени 1941 р. прибув окружний провідник Зенон Голуб'як – «Остап», «Борис» і орендував квартиру в одного із мешканців села І. Яцентюка. Разом із ним діяв і керівник Чемеровецького надрайонного проводу «Хмара». В Кадиївцях знаходилася станиця ОУН, її очолив Д. Слюсар, старостою сільської управи був М. Семенюк, а згодом П. Щербатий [11, с. 116]. У групі «Хмари» діяли підпільники: «Дуб», «Ярема», «Лінкар», «Карась», «Калина». Серед місцевих жителів села Кадиївці у його підпорядкуванні були: Б. Заїнчовська – «Хвиля», М. Слюсар – «Андрій», С. Ковальчук, А. Бурейко, А. Латюк – «Зоря» [1, арк. 9 зв.]. У селі Фридрівці також організовано станицю на чолі І. Червятюком. В його розпорядженні були всі зв'язкові; в обов'язки станичного входило забезпечення продуктами та житлом підпільників. Зв'язкових у Фридрівцях було троє: М. Мандзюк, В. Нижник – «Аркадій» та М. Чорна – «Ягода». Наприклад, М. Чорна була зв'язковою у Фридрівцях (тепер Залісся Перше) та Кадиївцях, рідше у Заліссі, Новосілці, Ориніні, Чернокозинцях, неодноразово відносила доручені пакети потрібним людям [1, арк. 12 зв.].

Багато молоді, в тому числі з Кадиївець, навчалася у Кам'янець-Подільському інституті народної освіти, діяла група членів ОУН (Б) із 15 осіб (І. Трембицький, О. Смолінський, Б. Заїнчовська – «Хвиля», В. Громик, Н. Сазанська) [11, с. 117]. Члени і симпатички ОУН також навчалися на ветеринарному факультеті Кам'янець-Подільського сільськогосподарському інституті, де провідником Юнацтва з листопада 1942 р. був М. Слюсар – «Андрій» (в майбутньому окружний провідник). Власне «Андрій» разом В. Слюсарем – «Богдан» займалися з лютого 1943 р. створенням групи ОУН у цьому інституті [2, арк. 1].

У місті Ярмолинці з учасників похідних груп в липні-серпні 1941 р. було сформовано осередок ОУН (Б). Серед ймовірних керівників знаємо «Железняка» (справжнє ім'я

не вдалося розшифрувати) та «Петренка» (Андрій Павук). Останній восени 1941 р. прибув до Проскурова і за наказом обласного провідника ОУН Бурлія розпочав організаційну роботу в Ярмолинцях. Працював під прізвищем «Петренко» легально як керівник «Просвіти» в Ярмолинцях. Восени 1942 р. «Просвіту» було закрито тому Павук змушений був перейти в підпілля. Йому вдалося згуртувати навколо себе симпатиків ОУН та проводити серед них націоналістичні бесіди. Одна з таких відбулася приблизно в серпні 1941 р. на квартирі директора Ярмолинецької школи А. Бучинського, де були присутні близько семи осіб. Керівниками ОУН в Ярмолинцях, ймовірно, були спочатку «Петренко», згодом В. Захарчук. Як свідчать повоєнні документи Управління МДБ УРСР по Кам'янець-Подільській області, до цього осередку входило близько двадцяти осіб: В. Захарчук, Сидорчук, В. Головчук (бургомістр окружної управи), А. Бучинський (директор школи), Ф. Ковбасюк (помічник начальника поліції), Г. Левицький, Дронг (секретар школи), С. Луговий, П. Онуфрійчук, В. Богач (секретар управи), Г. Никитюк (директор артілі), Перепелиця (директор МТС) та ін. Серед перерахованих осіб видно, що склад Ярмолинецького ОУН був дуже строкатим, що давало можливість її членам проникати в середину адміністративного апарату місцевої влади. Так, в 1942 р. було утворено у Ярмолинцях Український комітет, який здійснював правозахисну діяльність. Завдяки цьому декільком мешканцям міста повернуто житло, відібране радянською владою [3, арк. 7-12].

Осередки ОУН (Б) насамперед прагнули делегувати своїх членів і симпатиків до органів місцевої влади. Як відомо, адміністративно вертикаль органів влади передбачала створення міських та районних управ, а в колишніх повітових містах – окружних управ. На рівні сіл – громадських управ (включаючи голову, секретаря та п'ятьох членів). Очевидно, такий підхід не викликав супротиву місцевих мешканців, які охоче збиралися на

громадські зібрання для створення органів влади. Зазвичай на такі сходи приходило багато охочих селян, в тому числі жителі сусідніх населених пунктів, духовенство. Наприклад, такі збори у селі Кривин відвідало 547 осіб, Лисичне – 285, Улашанівка – 148 [12, с. 6].

В одному з програмних документів ОУН (Б) на території Кам'янець-Подільської області під заголовком «Пропагандивні постанови» зазначалося: «Ведемо пропаганду по своєму змісту різних ступенів: 1. Загально-революційну пропаганду для всіх працюючих мас України проти чужих імперіалізмів і колоніального визиску... 2. Націоналістично-революційну програмову пропаганду з метою поширення націоналістичної ідеї на всі українські землі і серед усіх верств українського народу, щоб підготувати ґрунт для розросту організації, мобілізувати й політично активізувати маси, вишколити революційний актив» [7, арк. 14].

Незважаючи на патріотичні акції ОУН національна свідомість значної частини здеморалізованого населення залишалася низькою. У Кам'янці-Подільському акції бандерівців не завжди сприймалися, оскільки місто за національним складом на 60 % складалося з євреїв, 20 % становили зрусифіковані українці, 10 % росіяни і лише 10 % були, як свідчать тогочасні документи, «добрими українцями» [15, с. 25].

У звіті одного з документів ОУН (Б) за 23 липня 1941 р. зазначалося про розширення організаційної сітки ОУН на східноукраїнських землях. Наприклад, у Кам'янці-Подільському фактично за місяць організовано до 20 місцевих станиць (провідник Нарольський), на Вінниччині до – 100 станиць [13, с. 336]. Така різниця очевидно пояснюється тим, що більшість похідних груп рухалися у напрямку на Схід саме через Вінницю.

Діяльність похідних груп, як свідчить київський архівіст А. Кентій, припиняється з середини вересня 1941 р., часу перших арештів нацистами активістів ОУН. Після цього багато груп згорнули свою діяльність і повернулися на захід. Але були випадки більш лояльного ставлення з німецького боку. Наприклад, в одному із

звітів Південної похідної групи ОУН (Б) С. Сікори згадується, що у Кам'янці-Подільському шеф гестапо несподівано дозволив членам ОУН покинути місто протягом 24 годин [8, с. 244].

Висновки. Похідні групи, рухаючись на Східну і Південну Україну, намагалися розгорнути національно-просвітню діяльність серед місцевого населення, пропагуючи ідею відродження самостійної соборної України. З цією метою вони створювали підпільні осередки в містах та окремих селах. В липні 1941 р. започаткував діяльність Кам'янець-Подільський обласний провід ОУН (Б) (очолив М. Козак – «Смок»), а восени 1941 р. – Вінницький обласний провід (Л. Павлишин – «Вовк»); в селі Кадиївці Оринінського району вдалося закласти Кам'янець-Подільський окружний провід (З. Голуб'як – «Остап»). Водночас за участю націоналістів на рівні міст і сіл формувалися місцеві органи влади, творилися редакції українських газет, які пропагували українську історію та народні традиції. Однак політика лояльності нацистської влади до українців виявилася недовговічною, тому з осені 1941 р. починаються масові арешти патріотично налаштованої осіб, членів ОУН, що примусило її провідників перейти в глибоке підпілля. Отже, впродовж перших місяців окупації нацисти фактично перейшли від тактики лояльності / співпраці до репресій проти діячів українського визвольного руху. Зважаючи на це розбудова низових структур ОУН ускладнюється і сповільнюється.

1. Архів управління Служби безпеки України у Хмельницькій області (далі – Архів УСБУ ХО). – Ф. 7. – Спр. 28693-П. – Т. 1.
2. Архів УСБУ ХО. – Ф. 7. – Спр. 26378-П. – Т. 4.
3. Архів УСБУ ХО. – Ф. 7. – Спр. 27591-П. – Т. 1.
4. *Володимирів Б.* Повернення із забуття: (діяльність націоналістичного підпілля на Летичівщині під час Другої світової війни в 1941–1943 роках) / Б. Володимирів. – Летичів, 2004. – 67 с.
5. Галузевий державний архів СБ України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 6. – Спр. 74327-ФП. – Т. 1.
6. ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 74327-ФП. – Т. 2.

7. Державний архів Хмельницької області (далі – ДАХО). – Ф.Р. 1186. – Оп. 1. – Спр. 1.
8. *Кентій А.* Збройний чин українських націоналістів. 1920–1956. Історико-архівні нариси / А. Кентій. – К., 2005. – Т. 1. Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів. 1920–1946. – 332 с.
9. *Климишин М.* В поході до волі. Спомини / М. Климишин. – Детройт, 1987. – Т. 1. – 429 с.
10. *Матла З.* Південна похідна група / З. Матла. – Торонто: «Наша книгозбірня», 1952. – 32 с.
11. *Мизак Н.* За тебе, свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА. Книга п'ята / Н. Мизак, В. Горбатюк. – Чернівці: Букрек, 2006. – 352 с.
12. Нацистський окупаційний режим на Хмельниччині 1941–1944: док. і матер. / Упор. М.П. Вавринчук, О.М. Завальнюк, П.Я. Слободянюк, Ю.В. Олійник та ін. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2009. – 574 с.
13. ОУН в 1941 році. Документи: в 2-х частинах / Упор. О. Веселова, О. Лисенко, І. Патриляк, В. Сергійчук. Відп. ред. С. Кульчицький. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – Ч. 2. – С. 603.
14. *Патриляк І.* «Встань і борись слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939–1960 рр.): Монографія / І. Патриляк / Центр дослідження визвольного руху. – Львів: Часопис, 2012. – 592 с.
15. *Русначенко А.* Народ збурений: Нац. визвол. в Україні й нац. Рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–1950-х роках / А. Русначенко. – К.: Унів. Вид-во «Пульсари», 2002. – 519 с.: іл.
16. *Сергійчук В.* Український здвиг: Поділля. 1939-1955 / В. Сергійчук. – К.: Українська видавничка спілка, 2005. – Т. 4. – 840 с.
17. Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Документи і матеріали / Упоряд. О. Дзюба. – Львів-Київ, 2001. – 556 с.
18. *Хобот П.* Створення Південної похідної групи ОУН (Б) та її діяльність протягом 1939–1941 рр. / П. Хобот, Р. Шляхтич // Військово-науковий вісник. – Вип. 20. – Львів: АСВ, 2013. – С. 156–168.
19. *Чарторийський М.* Від Сяну до Криму (спомини учасника III похідної групи-південь) / М. Чарторийський. – Нью-Йорк, 1951. – 223 с.

20. *Шанковський Л.* Похідні групи ОУН (Причини до історії похідних груп ОУН на центральних і східних землях України в 1941–1943 рр.) / Л. Шанковський. – Мюнхен: «Український самостійник», 1958. – 369 с.

Надійшла до редколегії 10.09.2016 р.

Рецензент: *М.Р. Литвин*, доктор історичних наук, професор, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, м. Львів.

Соловей В.А.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПОХОДНЫХ ГРУП ОУН НА ТЕРРИТОРИИ КАМЕНЕЦ-ПОДОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ В 1941–1942 ГОДАХ

В статье проанализирована деятельность производных групп Организации Украинских Националистов под руководством Бандеры (ОУН (Б)), которые в июне 1941 г. начали движение на Восточную Украину с целью распространения национально-государственной идеи и создания собственных политических структур для борьбы с оккупантами. Прослежено взаимоотношения участников производных групп с местным населением и общественно-политические условия, в которых действовали украинские подпольщики. Определено, что участникам Южной походной группы удалось закрепиться на территории Подолья (Винницкая и Каменец-Подольская области), создать собственную местную сеть ОУН. Показано как оуновцы создали патриотические собрания, пытались внедрять общественное самоуправление в городах, а в селах – народные вече, на которых избирались сельский председатель и милиция. Такая организационно-просветительская деятельность стала ядром для дальнейшего функционирования отделов Украинской Повстанческой Армии (УПА).

Ключевые слова: Походные группы, ОУН (Б), областной провод, окружной провод, пропагандистская деятельность.

Solovey V.

ACTIVITY OF OUN (B) MARCHING GROUPS IN KAMYANETS-PODILSKI REGION IN 1941–1942

The article analyzes activity of marching groups of Ukrainian Nationalists commanded by Bandera (OUN (B)), which in June 1941 started a movement to eastern Ukraine in order to promote nation ideas and forming their own political structures to fight against invaders. It traces the interrelation between participants of marching groups and the local population. Besides, socio-political conditions in which Ukrainian partisans operated were also taking into consideration. It was detected that members of south marching group managed to consolidate on the territory of Podillya (Vinnytsya and Kamyanets area) and create their own local grid OUN. The article shows how members of OUN convoked patriotic gatherings, tried to introduce public government in towns, but in villages - public meetings, where head of the village and the police were elected. Such organizational and educational activities became the nucleus for the further operating of Ukrainian Rebellious Army.

Key words: Marching groups, (OUN (B), regional leadership, district leadership, propaganda activities.